

JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS

Çeviri: Saadet Özen

Güneşi
Uyandıracağım

ROMAN

**JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS**

Güneşi
Uyandırılım

CAN MODERN

Güneşi Uyandırılım, José Mauro de Vasconcelos

Vamos Aquecer o Sol

Portekizce aslından çeviren: **Saadet Özen**

Dizi editörü: **Emrah Serdan**

Düzeltili: **Aylin Samancı Elmasdağ**

Mizanpaj: **Bahar Kuru Yerek**

Kapak tasarımı: **Utku Lomlu / Lom Creative**

İlk baskı: Editora Melhoramentos, 1974.

Bu kitapta kaynak alınan baskı: Editora Melhoramentos, 2002.

© 1974, Companhia Melhoramentos de São Paulo, Brezilya

© 1983, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

---

1. basım: Eylül 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 10 000 adet yapılmıştır.

ISBN 978-975-07-4592-8

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: Acar Basım ve Cilt San. ve Tic. Ltd. Şti.

Beysan San. Sitesi Birlik Cad. No: 26 Acar Binası

Haramidere, Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 11957

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com - yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS

GÜNEŞİ
UYANDIRALIM

ROMAN

Portekizce aslından çeviren:

Saadet Özen

**José Mauro de Vasconcelos'un
Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:**

Şeker Portakalı, 1983

Kayığım Rosinha, 1983

Yaban Muzu, 1984

Kardeşim Rüzgâr, Kardeşim Deniz, 1985

Delifişek, 1993

Çıplak Sokak, 1994

Kırmızı Papağan, 1998

J O S É M A U R O D E V A S C O N C E L O S

26 Şubat 1920'de, Rio de Janeiro'nun Bangu Mahallesi'nde doğdu. Yarı yerli, yarı Portekizli yoksul bir ailenin on bir çocuğundan biriydi. Ailenin yoksulluğu nedeniyle çocukluğunu Brezilya'nın kuzeydoğusundaki Natal kentinde, akrabalarının yanında geçirdi ve okumayı tek başına öğrendi. Resim, hukuk ve felsefe alanında öğrenim görmek istediysede vazgeçti. Natal'da iki yıl tıp eğitimi aldı. Çeşitli işlerde çalıştı. Boks antrenörlüğü, muz taşıyıcılığı, gece kulübünde garsonluk, ırgatlık, balıkçılık yaptı. Bir süre Kızıldehililer arasında yaşadı. 1942'de yazdığı ilk romanı *Yaban Muzu*'yla eşine az rastlanır anlatıcılık yeteneğini ortaya koydu. Ardından *Şeker Portakalı*, *Güneşi Uyandırırım*, *Kayığım Rosinha*, *Kardeşim Rüzgâr* *Kardeşim Deniz*, *Delifişek*, *Çıplak Sokak* gibi romanlarıyla ünü Brezilya sınırlarını aştı. Bugün yapıtları birçok ülkede büyük ilgiyle okunan yazar,

24 Temmuz 1984'te São Paulo'da öldü.

S A A D E T Ö Z E N

Ortaokul ve liseyi Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'nde okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nde tamamladı. Halen EHESS'te (Paris) doktora çalışmalarına devam ediyor. Bir dönem Can Yayınları'nda editör olarak çalışan Saadet Özen, Fernando Pessoa, José Saramago, Amin Maalouf, Jean Cocteau, Albert Cohen gibi yazarların kitaplarını

Türkçeye çevirdi.

————— *D. Antonietta Rudge*
Ciccillo Matarazzo
Luizinho Bezerra ve
Dostum Wagner Felipe de Souza
Weidebach
bir de
Joaquim Carlos de Mello için

“Akrabalık sadece kan bağlarıyla
değil,
yürek ve akıl bağlarıyla da kurulur.”

MONTESQUIEU

BİRİNCİ KISIM
MAURICE VE BEN

Değişim

GÖZÜMDEKİ KARANLIK BİRDEN dağılıverdi. On bir yaşındaki yüreğim, korkuyla dolan göğsümde küt küt atıyordu.

“Ah İsa Mesih, ah kutsal kuzu, bana yardım et!”

Işık giderek arttı, arttı. Işıkla birlikte içimde korku da öyle bir yükseliyordu ki bağırarak istesem de bağıramazdım.

Herkes mışıl mışıl uyuyordu. Kapılar kapanmış, odalardan çit çıkmıyordu.

Sırtımı duvara vererek doğrulup yatağa oturdum. Gözlerim faltaşı gibi açılmış, neredeyse yuvalarından uğrayacaktı.

Dua etmek, bütün koruyucu azizlerimi yardıma çağırmak istiyordum, gelgelelim Lourdes Meryemi'nin adı bile çıkmıyordu ağzımdan. Şeytanın işi olmalıydı bu. Hani beni o kadar korkuttukları o şeytan. Ama şey-

tan olsa ışık, lambanın rengine olmaz, sislere, kanlara bulanmış olur, ayrıca kesinkes bir kükürt kokusu gelirdi. Peder Feliciano'yu bile yardıma çağıramadım, canım Fayolle. Fayolle bu saatte Marist pederlerin okulundaki yatakhaneinde horul horul, derin derin uyuyor olmalıydı.

Derken alt perdeden yumuşacık bir ses duyuldu:

“Korkma oğlum. Sana yardım etmek için geldim.”

Kalbim neredeyse duvara çarpacaktı artık. Sonunda ilk kez öten bir horoz gibi incecik, pürüzlü bir sesle konuşmayı başardım.

“Kimsiniz? Yoksa öbür dünyadan gelen bir ruh musunuz?”

“Amma yaptın.”

Sıcak bir gülüş çınladı.

“İçeriyi biraz daha aydınlatacağım ama merak etme, sana hiçbir zarar gelmeyecek.”

Yarım ağız tamam, deyip gözlerimi yumdum.

“Böyle olmaz dostum. Gözlerini açabilirsin.”

Önce bir gözümü açtım sonra öbürünü. Oda öyle güzel, öyle beyaz bir ışığa boğulmuştu ki öldüm de cennete gittim sandım. Ama bu olamazdı. Evdekiler hep cennetlik olmadığımı söylerlerdi. Benim gibiler dosdoğru cehennemdeki kaynar kazanları boylarmış.

“Bak bana. Evet, çirkinim ama gözlerimden anlarsın bana güvenebileceğini.”

“Neredesiniz?”

“Yatağın ayakucunda.”

Yatağın kıyısına yanaşım ve bütün cesaretimi toplayıp baktım ona. Aklım çıkıyordu neredeyse. O kadar korkmuştum ki tepeden tırnağa, fermuar gibi bir ürperti dolaştı içimde. Titreyerek eski yerime geçtim.

“Böyle olmaz evladım. Biliyorum, çok çirkinim. Ama bu kadar korkarsan sana yardım etmeden giderim.”

Sesi giderek yakarır bir tona bürünüyordu, irade-me sahip çıkmaya karar verdim. Ama yine de epey sürdü yanına gitmem.

“Ne var bu kadar korkacak?”

“Ama sen bir kurbağasın?”

“Öyleyim, ne olmuş?”

“Olacak başka şey bulamadın mı?”

“Yılan mı olsaydım? Ya da timsah?”

“Bence daha iyi olurdu; çünkü yılanlar güzeldir, hem ne biçim kaygan olurlar. Timsahların da yüzüşü çok zariftir.”

“Kusura bakma, ben dost canlısı, yoksul bir *cururu* kurbağasıyım altı üstü. Peki, madem hoşuna gitmiyor ben de giderim. Az sabır. Yine de bir kez daha söylemeden edemeyeceğim: Çok yazık olacak.”

Koca benekli kurbağa öyle duygulanmış, öyle üzül-müştü ki ağlamasına ramak kalmıştı. Bunu görünce yelkenleri suya indirdim, öyle yufka yürekliyim ki karşımda birinin ağladığını, dertlendiğini gördüğüm an gözlerim dolar.

“Peki, öyle olsun. Ama önce derin bir nefes alayım, arkası gelir, alışmaya başladım size.”

Durum gerçekten de değişmekteydi. Belki gözle-rindeki tatlı parıltıdan, tuhaf gövdesinin kırırdama-dan durmasından. Sevimli bir söz söylemeye yelten-dim. Kekeleyebildim ancak. İçimden bir ses, ona beyefendi diye hitap etmemi söylüyordu.

“Beyefendi, adınız nedir acaba?”

Gülümsedi. Besbelli sizli bizli konuşmaya şaşır-

mıştı. Ne yapalım, insan her gün konuşan bir kurbağayla karşılaşmaz. Bu da bende saygı uyandırıyordu.

Şöyle bir başını kaşıyıp cevap verdi:

“Adam.”

“Adam, gerisi ne?”

“Sadece Adam. Soyadım yok.”

Yine yüreğim burkulmuştu. Alt tarafı bir kurbağaya bu kadar üzülecek ne vardı?

“Soyadımı almak istemez misiniz? Benim için hiçbir sakıncası yok. Bakın nasıl güzel geliyor kulağa: Adam de Vasconcelos.”

“Eksik olma dostum. Bir şekilde senin o kadar yakınına yerleşeceğim ki dolaylı olarak soyadından faydalanmış olacağım.”

Kulaklarıma inanamıyordum. Benimle mi yaşayacakmış? Hey Tanrım, hey Mangaba Meryemi! Analığım onu odamda görse öyle bir bağırırdı ki ta Ponta Negra kıyılarında bile çınlardı. Sonra Isaura'ya süpürgeyi kap gel der, Adam'ı merdivenden aşağı yuvarlayıverirdi. Yetmiyormuş gibi Isaura, Adam'ı ayacıklarından yakaladığı gibi Petropolis Meydanı'na sallardı.

“Aklından geçenleri adım gibi biliyorum. Ama öyle bir tehlike yok.”

“Aman ne güzel,” dedim rahat bir nefes alarak.

“Peki ben sana nasıl sesleneyim? Zezé mi diyeyim?”

“Lütfen, Zezé yok artık. O budalanın tekiydi, geçmişte kaldı. Bir sokak çocuğu adıydı. Ben çok değiştim. Gayet terbiyeli, uslu bir çocuğum ben.”

“Ve hüzünlü. Hepsinden öte, hüzünlü. Hatta belki de dünyanın en hüzünlü çocuklarından biri, ne dersin?”

“Biliyorum.”

“Yeniden Zezé olmak ister miydin?”

“Hayatta hiçbir şey geri dönmez. Bir yanım istiyor. Bir yanım istemiyor. Durmadan dayak yemesi, aç kalması var...”

Gölge gibi peşimi bırakmayan o eski acı yine üzerime çöküyordu. Eskisi gibi Zezé olayım, bir şeker portakalı fidanı edineyim, Portekizlimi bir kez daha kaybedeyim, öyle mi?

“Haydi, itiraf et. Yine de istemez miydin? O zamanlar, epeydir hissetmediğin bir şeye sahiptin. Küçük ve çok güzel bir şey: sevecenlik... şefkat.”

Pes edip başımla onayladım.

“Her şey bitmiş değil. Sende hâlâ bir şeylere karşı sevgi var, yoksa benimle sohbet etmezdin.”

Bir an durdu, sonra büyük bir ciddiyetle devam etti:

“Dinle Zezé, ben bunun için buradayım. Sana yardıma geldim. Hayatta her şeye karşı kendini savunmana yardımcı olmaya. Yalnız bir çocuk olmanın... bir de piyano çalışmanın acısını çekmek yok artık.”

Adam piyano çalıştığımı... dahası, hayatımdaki en büyük işkencelerden birinin bu olduğunu nereden biliyordu?

“Ben her şeyi bilirim Zezé. Bunun için geldim. Yüreğine yerleşip seni koruyacağım. İnanmıyor musun bana?”

“Evet, inanıyorum. Bir keresinde göğsümde yaşayan bir kuşum olmuştu, dünyanın en güzel türkülerini söylerdi benimle.”

“Şimdi nerede?”

“Uçtu gitti.”

“Öyleyse beni barındıracak boş bir yerin var demektir.”

Kafam karışmıştı. Düş mü görüyordum yoksa deliriyor muydum, belli değildi. Çöp gibiydim, içe göçük göğsümde kaburgalarım sayılıyordu. Böyle gürbüz bir kurbağa oraya nasıl sığardı? Yine aklımdan geçenleri okudu.

“Yüreğinde küçücük olacağım, hissetmeyeceksin bile.”

Duraksadığımı görünce açıklamaya devam etti:

“Dinle Zezé, beni içine kabul edersen her şey daha kolay olacak. Sana yeni bir hayatı öğretmek, seni her şeyden korumak, peşini bir türlü bırakmayan şu hüznün perdesini yavaş yavaş yok etmek istiyorum. Göreceksin, tek başına kalsan bile şimdiki kadar acı çekmeyeceksin.”

“Bu sahiden gerekli mi?”

“Hayatta yapayalnız bir adam olmaman için gerekli. Yüreğine yerleştüğimde yepyeni bir ufuk açılacak. Hayatında bir dönüşüm hissedeceksin.”

“Dönüşüm ne demek?”

“Değişim. Başka bir şey haline gelmek.”

“Anladım.”

İşin aslı şu ki, *cururu* kurbağasının uyandırdığı korkunun, tiksintinin tamamen geçtiğinin de farkındaydım. Sanki iki yüzyıldır dost gibiydik.

“Ya kabul edersem?”

“Kabul edeceksin.”

“Ne yapmam gerekiyor?”

“Sen mi? Hiç. Her şeyi ben yapacağım. Sana tek düşün, çok kararlı ve çok cesur davranıp göğsüne girmeme izin vermen.”

Adeta ayaklarımdan elektrik çarpmış gibi tepeden tırnağa ürperdim.

“Ağzımdan mı gireceksiniz?”

“Hayır, budala seni. Zaten istesem de sığmam ki.”

“Öyleyse nasıl olacak?”

“Sen gözlerini kapayacaksın, ben göğsüne uzanıp yavaş yavaş içeri süzüleceğim.”

“Acıtmaz mı?”

“Hiç acımayacak. Gözlerine derin bir uyku indireceğim.”

Korkumla mücadele halindeydim. Soğuk, kaygan karnını tenimde hissederek gibiydim. Adam aklımdan geçenleri yine sezmişti.

“Elini ver bana.”

Soğuk terler dökerek söyleneni yaptım.

“Bak, benim elim de yumuşacık.”

Bir mucizeydi bu. Kurbağanın eli büyümüş, benimki kadar olmuştu. Dostluk ve şefkat dolu bir sıcaklığı vardı.

“Gördün mü?”

Parmaklarımı avucunda gezdirdim. Şaşırıp kalmıştım.

“Yoksa siz de piyano çalışıyor musunuz?”

Neşeyle güldü.

“Neden sordun?”

“Çünkü avucunuz nasırsız, pamuk gibi. Benimkiler de öyle, ağaca tırmanmak, parmakları berelemek, hatta eklemeleri çıtlatmak bile yok. Hepsi yasak, sırf piyanom aksamasın diye.”

Umutsuzlukla iç çektim.

“Gördün mü bak, bana ihtiyacın var.”

“Ya günün birinde piyanoyu bırakırsam?”

Zeze'nin maceraları **Güneşi Uyandırılım** ile devam ediyor. Çocukluk dostu şeker portakalı fidanı yerine çok sevdiği kurbağası ona yoldaşlık ediyor artık. Zengin ve katı bir ailenin evlatlığı olan Zeze sevdiklerinden uzak ama hâlâ birkaç dostu var: aşçı Dadada, öğretmeni Fayolle, ona yol arkadaşı olan kurbağa ve babası gibi gördüğü Fransız şarkıcı Maurice Chevalier.

Güneşi Uyandırılım, içine düştüğü dünyaya hiçbir zaman sığamamış Zeze'nin tüm yalnız çocukların yüreklerine seslendiği hüzünlü ama rengârenk bir serüven.

